

PĒTERA PIEBALGAS APVĀRSŅI

Māris Laiviņš

Latvijas Valsts mežzinātnes institūta “Silava” vadošais pētnieks, Dr. habil. geogr.

Mēs divatā braucām uz Taurenas Integrālā Monitoringa poligonu, bija deviņdesmito gadu vidus, jau kādi 5–6 gadi mēs dzīvojam neatkarīgā valstī. Pie Krustakroga, aptuveni 3 km pirms Taurenas, Pēteris piestāja šosejas malā, apturēja mašīnu – skaties, viņš ierunājās – no šejienes beidzot es redzu tālo un gaišo apvārsni. Es braucu pa Latviju, visur meži un meži, saauguši krūmāji, aizauguši lauki, debesis ir tik zemu, ka galva jāatlauž, lai ieraudzītu zilās debesis, bet apvārsni vairs kā neredz, tā neredz.

Un tā pāris reizes mūsu braucienos uz Taureni, Krustakrogs bija iepriekš nenorunāta pietura. Mums tuvu priekšā gulēja Gaujas tikko samanāma ieleja un Taurenas ezeru iegultnes ar tumšziliem ūdeņu plankumiem, pa labi tālumā aiz Lodes muižas iezīmējās Elku kalns ar smailo televīzijas torni, bet skatoties pāri Zaļaiskalnam un Brežģu kalnam, mūsu skatu saistīja Vecpiebalgas paugurmasīvs ar strupajiem pauguriem un tumši zilo egļu segu, kas aizstiepās arī pa kreisi, jau rimtākā klāzienā, pāri Dzērbenei, Zosēniem un Abrupei uz Jaunpiebalgu. Tā mēs pāris minūtes vērojām saulē apspīdēto balto mākoņu saskari ar zilgano mežu virsu, nerunājam, arī atlikušo ceļu līdz galamērķim kļūšām. Par ko domāja Pēteris, varu tikai minēt, iespējams, arī par Jaunpiebalgas bērnības un skolas gadiem, kaut gan viņš par šo laiku nemēdza daudz stāstīt, iespējams, vairāk par saviem jauniem rakstiem un grāmatu iecerēm.

Toties ar sajūsmu Pēteris stāstīja par studijām Meža fakultātē un, jo sevišķi, par materiālu vākšanas laiku diplomdarbam, kas notika Jaunpiebalgas pusē, Gatartas mežniecībā Drustu pagastā. Darba tēma – “Lazdas pameža raksturošanas metodes”, darba zinātniskais vadītājs – Pauls Sarma. P. Sarma atsauksmē raksta, ka diplomands strādājis *patstāvīgi, parādīdams lielu iniciatīvu un neatlaidību, sevišķi apgūstot specifiskās variācijas statistikas metodes. Viņš ievācis visai plašu materiālu, nocirzdams un uzmērīdams 169 lazdas krūmus ar 1254 dzinumiem*. Atzinīgu vērtējumu par darbu bija uzrakstījis arī darba recenzents, tajā laikā vēl asistents, vēlāk pazīstamais mežkopis Imants Mangalis. Lai cik tas nebūtu dīvaini, es vēl joprojām pārlapoju manā bibliotēkā esošo viņa diplomdarba eksemplāru (varbūt pat ar lielāku interesi nekā viņa briedumu gadu rakstus un grāmatas), apbrīnoju neskaitāmās tabulas ar mērījumu datiem, aprēķinu izvedumiem un pārskatāmi noformētajiem attēliem.

Vēl no kopējā atceros mūsu braucienus Bioloģijas institūta organizētajās autobusu ekskursijās uz Horvātiju, Itāliju, Franciju. Mēs sēdējām kopā, Pētera strikts nosacījums bija, ka viņam jāsež pie loga. Viņš jau iepriekš paziņoja, ja es netieku pie loga, tad es nemaz nebraucu, man vajag skatīties pa logu un vērot ainavu. Tā mēs stundām ilgi braucām caur Poliju, Čehiju, Austriju, Vāciju, runājam maz. Pēteris pa retam komentēja redzēto: kādi mazražīgi priežu meži, novēlota audžu kopšana Polijā, Čehijā viņu sajūsmināja dzeltenie rapša lauki, Vīnē rāmais Donavas plūdums, Vācijā nepārskatāmās vēja turbīnu rindas. Pa retam pārrunājam arī meža lietas, man, kā amatierim meža jautājumos, uzskati nereti atšķīrās no Pētera profesionālajiem. Un gadījās, ka mēs katrs palikām pie saviem uzskatiem, tad Pēteris iekaisa, viņa balss kļuva arvien skaļāka, tajā pat laikā līdzbraucēju balsis autobusā kļuva aizvien klusākas, līdz pavisam aplkusa, un tad autobusa klusumā skanēja

vienīgi Pētera skaļā piepaceltā valdonīgā balss... Es sapratu, ka Pēterim manas domas nav saistošas, vairs nerunāju, tad arī viņš pamazām norima un tad atkal turpināja vērot ainavu, apmainījāmies ar parastām frāzēm, it kā starp mums nekas nebūtu bijis.

Krkas nacionālajā parkā Dalmācijā, Horvātija 2012. gadā
(G. Čeksteres-Muižnieces foto)

Un vēl esmu pateicīgs Pēterim par bakalaura studiju programmas studentu-ģeogrāfu radošajām ekskursijām Kalsnavā, Vesetnieku stacionārā. Pēteris bez ierunām ziedoja dienu kā pavasara, tā arī rudens semestros, lai ģeogrāfiem atklātu meža burvību. Kalsnavā Pēteris kā parasti grupas priekšgalā enerģiski veda mūs pa grāvju atbērtņēm, rādīja ūdens caurteces mērītājus, laukumņus ar termometriem, dziļurbumus, parauglaukumus ar akurāti numurētiem kokiem un aizrautīgi skaidroja, kāpēc vienā pusē kvartāla stigas mežs aug labi, bet otrā nīkuļo, šo audzi ir vērts saglabāt, bet šajā audzē jau ir samanāmas destruktijas pazīmes. Un te atklājas Pētera izcilais stāstnieka talants, piejaukumā pat ar nelielu aktiermākslas talantu. Manim šādas ekskursijas bija vērtīga mācībstunda, jācer, ka arī studentiem kaut kriptatiņa no redzētā un saklausītā palika galvā. Šāda viena pastaiga ar Pēteri Vesetniekos atsvēra desmit lekcijas auditorijā!

Studenti-ģeogrāfi un Pēteris Vesetas palienes purvā 2002. gada pavasarī
(M. Laiviņa foto)

Atvadījies no Pēteris Jaunpiebalgā un braucu pa Piebalgas pauguraines līkloču kalniem un lejām, gar ceļu mani pavada kaili ozoli, oši, varenās egles ar lazdu puduriem un atkal vietām, tāpat kā pirms trīsdesmit gadiem, saskatāms apvāršnis, tikai šodien gan ne tik saulains, kā toreiz, bet gan zilgani pelēcīgs. Nožēloju, ka Pēterim nepajautāju, ko viņš redzēja aiz Piebalgas augstajiem un plašajiem apvāršņiem.